

Bezdůvodné obohacení

Doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph.D.
PrF MU, Brno

Základní východiska BO

- Škoda a obohacení
- Terminologie
  - Obohacený
  - Ochuzený (ten, na jehož úkor bylo BO získáno)
- Aplikační rozsah BO
  - V závislosti na plnění nebo bez ohledu na plnění ochuzeného
  - Zvláštní problém zrušených smluv (odstoupení od smlouvy)

Generální skutková podstata BO

Jednotlivé zvláštní skutkové podstaty

§ 2991

(1) Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil.

(2) Bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.

Obecná skutková podstata BO

- Předpoklady:
  - Obohacení (X majetkový prospěch)
Plněním nebo jiným způsobem (viz dále)
  - Bez právního (spravedlivého) důvodu
Důvod k nabytí obohacení X důvod k ponechání si obohacení (viz dále)
  - Na úkor jiného
(X k újmě jiného)

- Přímá použitelnost
- Vliv na konstrukci jednotlivých skutkových podstat

Základní rozlišení kondikcí

1. Kondikce z plnění
2. Kondikce nikoli z plnění

Kritérium: pojem plnění

- Vliv pojetí obecné skutkové podstaty BO

Úzký (klasický) pojem plnění moderní dogmatiky BO

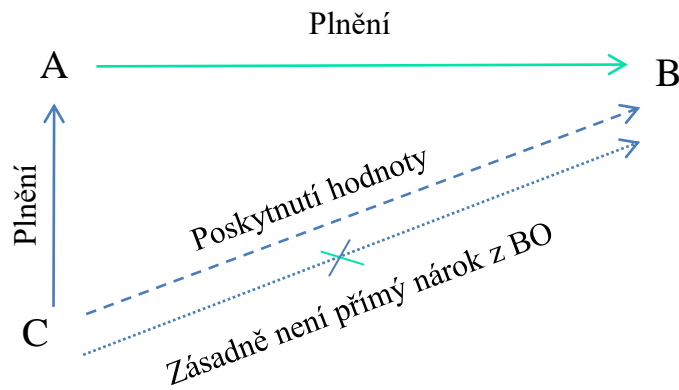
- **Plnění: vědomé poskytnutí majetkové výhody, kterým poskytovatel vůči příjemci sleduje určitý účel** (zejména splnění povinnosti).
  - Poskytnutí hodnoty
  - Vědomé a účelové zaměření; výklad z horizontu příjemce
  - Přičitatelnost poskytovateli plnění (alespoň vyvolání zdání)
  - Přičitatelnost příjemci plnění (zejména podnícení plnění)
  - Horizont příjemce (srov. § 488 III NOZ 2018)
- **Poskytnutí hodnoty** (*Zuwendung*) X plnění (*Leistung*)
  - Zhotovitel A podle neplatné smlouvy o dílo s B zhodnotí dům, který náleží C.
  - Zhotovitel A omylem zhodnotí dům, který náleží C, ačkoli se domníval, že plní B na základě smlouvy o dílo s B, která se ukázala jako neplatná.
  - Pasivní legitimace?
  - Prakticky významné zejména ve vícestranných vztazích (ale nejen!)
- Petrov: „plnění na závazek“

Legislativní projevy tohoto rozlišení

- § 2993 OZ: „Plnila-li strana, aniž tu byl platný závazek, má právo na vrácení toho, co plnila. Plnily-li obě strany, může každá ze stran požadovat, aby jí druhá strana vydala, co získala; právo druhé strany namítnout vzájemné plnění tím není dotčeno. To platí i v případě, byl-li závazek zrušen.“
  - + § 2994, 2995 OZ (viz níže)

Tzv. zkrácený řetězec plnění

A dluží plnění (např. dodání věci) B; A si toto plnění sám objedná u C, se kterým se dohodne, že bude plnit přímo B. C tedy nedodává zboží nejprve svému věřiteli, který by jej následně dodával věřiteli svému, nýbrž dlužník C plní přímo věřiteli svého věřitele (A), tj. plní přímo B.

- srov. § 2995

Struktura kondikcí v § 2991

A. Kondikce z plnění

Pod kondikce z plnění řadíme z **výslovně upravených** skutkových podstat bezdůvodného obohacení v § 2991 odst. 2:

- 1. plnění bez právního důvodu** (*condictio indebiti*),
- 2. plnění z právního důvodu, který odpadl** (*condictio ob causam finitam*).

Ze skutkových podstat **výslovně neupravených** v § 2991 odst. 2 pak i

- 3. plnění z právního důvodu, který nenastal** (*condictio ob rem*; srov. § 2997 odst. 1 věta druhá).

B. Kondikce nikoli z plnění

Z kondicí nikoli z plnění upravuje komentované ustanovení **výslovně**:

1. **protiprávní užití cizí hodnoty (v š. s. s.) a**
  - označuje se též: **kondikce z obohacení získaného zásahem do právní sféry jiného** (*Eingriffskondiktion*)
  - užití cizí hodnoty v u. s. s. je podskupinou této kategorie
2. **plnění za jiného** (*Rückgriffskondiktion*).

Ze zákonem **výslovně neupravených** skutkových podstat spadá mezi kondikce nikoli z plnění:

3. **kondikce z vynaložení nákladu ve prospěch jiného** (*Verwendungskondiction*, resp. *Aufwendungskondiktion*).

I. Kondikce z plnění

Plnění bez právního důvodu (plnění nedluhu, *condictio indebiti*)

- Závislost na pojetí pojmu plnění
- Skutková podstata:
  - Obohacení plněním
  - Absence právního (spravedlivého) důvodu od počátku

Domnělý právní důvod

Neplatné právní jednání

Zdánlivé právní jednání (non negotium)

Vědomé plnění nedluhu

- Je předpokladem *condictio indebiti* omyl ohledně existence právního důvodu?
  - § 2997 odst. 1 OZ
- Odůvodnění:
  - Předpoklad darování?
  - Zákaz rozporného jednání s předchozím jednáním (*venire contra factum proprium*)

Plnění z právního důvodu, který odpadl (*condictio ob causam finitam*)

- V době plnění právní důvod existovat, teprve následně odpadl
- *Ex nunc*: např. rozvazovací podmínka
- Problém odpadnutí právního důvodu s účinky *ex tunc*
  - Vznik obohacení: počátek běhu promlčecí lhůty
  - Rozsah obohacení
- Plnění na základě pravomocného rozhodnutí, které bylo následně zrušeno

Plnění z právního důvodu, který nenastal (*condictio ob rem*).

- srov. § 2997 odst. 1 věta druhá
- *condictio ob causam datorum*; CIC: *condictio causa data causa non secuta*
- Plnění z právního důvodu, který nenastal. Zmaření účelu plnění.
- Odlišení od *condictio indebiti*, *condictio ob causam finitam*
  - Počáteční existence právního důvodu
  - Okamžik vzniku BO

- **Dohoda o účelu plnění, který následně nenastane**
  - Předpoklad: dohoda o právním důvodu plnění
  - Poskytnutí plnění za účelem, aby příjemce neučinil trestní oznámení (souhlas s trestním stíháním); po přijetí plnění je však učiní.
  - A chce vystavět dům na svém pozemku. Za tím účelem zamýšlí zadat stavební práce stavebníkovi S. Na základě předběžné dohody započne stavebník s výkonem prací s tím, že se pak dohodnou na ceně. Následně nedojde pro neshody k uzavření smlouvy.
  - Poskytnutí zálohy, aniž by následně došlo k uzavření smlouvy

- Poskytnutí plnění v očekávání, že příjemce **bude pohnut (motivován) k právnímu jednání** (např. k uzavření smlouvy) a k poskytnutí protiplnění (*Vorleistungsfall*). Např. kupující zaplatí prodávajícímu část předpokládané kupní ceny, aby jej pohnul k uzavření kupní smlouvy. Druhá strana nakonec odmítne smlouvu uzavřít.
- *De lege lata*: Do jaké míry jde o plnění z právního důvodu, který odpadl?
  - Např. smlouva o záloze?

Rozsudek NS ze dne 28. 3. 2018, sp.zn. 28 Cdo 4744/2017

Žalobkyně poskytla hodnotu věřiteli obohaceného, kterému plnila (skutkově není vyjasněno) buď na základě jejich dohody nebo pod příslibem, že tento na ni poté převede automobil; pokud zde nebyla uzavřena smlouva, ale jen příslib převodu automobilu za plnění, pak jde o kondikci z právního důvodu, který nenastal.

„Bylo-li takto žalobkyní plněno na smluvený závazek účastníků, nabízí se právě kvalifikace bezdůvodného obohacení jako majetkového prospěchu vzniklého plněním z právního důvodu, jenž odpadl (byla-li snad účastníky uzavřená dohoda ze strany žalovaného nesplněná později zrušena, **případně nebyl-li realizován příslib žalovaného o převodu vlastnického práva na žalobkyni, jenž by byl rovněž dostatečným důvodem žalobkyní poskytnutého plnění**). V takovém případě vzniklo by bezdůvodné obohacení okamžikem zrušení smlouvy (§ 48 odst. 2 obč. zák.), **případně tehdy, kdy žalovaný odvolal dříve učiněný příslib převodu vlastnického práva k věci, resp. kdy odmítl věc prodat, či vytvořil takový stav, z něhož bylo zřejmé, že koupě již nebude realizována** (k tomu přiměřeně srovnej např. i rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. prosince 1997, sp. zn. 2 Cdon 944/97, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, ročník 1998, sešit 9, poř. č. 66; nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2001, sp. zn. 25 Cdo 968/99).“

Investice do cizí nemovitosti za účelem společného trvalého soužití, které následně skončí

- rozsudek NS ze dne 16. 7. 2018, sp.zn. 28 Cdo 1374/2018
- Skutkový stav: žalobce se domáhal náhrady investic majících za následek zhodnocení domu ve výlučném vlastnictví žalované (č. p. ve Z.), k nimž žalobce použil výtěžek z prodeje vlastní nemovitosti (dům č. p. v L. u R.) a uskutečnil je s vidinou časově neomezeného soužití s žalovanou, s níž krátce na to uzavřel i manželství (dne 25. 6. 2004). To však bylo k 19. 3. 2013 rozvedeno, přičemž právo na náhradu investic uplatnil žalobce u soudu dne 6. 3. 2015

- Za dostatečný právní důvod vynaložení investic na nemovitost (dům či bytovou jednotku) v tomto směru, tj. z pohledu naplnění skutkové podstaty bezdůvodného obohacení vzniklého z právního důvodu, jenž odpadl, soudní praxe považuje i **vzájemnou dohodu účastníků o společném bydlení a využívání nemovitosti (bytu) k tomuto účelu, na jejímž základě se investující osoba podílela na pořízení nemovitosti či na jejích stavebních úpravách za účelem získání či zkvalitnění prostor pro společné bydlení;** ke vzniku bezdůvodného obohacení v takovém případě dochází zpravidla teprve v okamžiku, kdy účastníci takové dohody zrušili společné soužití a společné užívání bytu

28 Cdo 1948/2018:

- „je-li bezdůvodné obohacení získáno **plněním na základě neformálního příslibu poskytnutí protihodnoty** (jenž může **být právním důvodem** pro realizované plnění i v případě, že mezi stranami byla rovněž sjednána smlouva, již stíhá neplatnost, srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2100/2016, a usnesení téhož soudu ze dne 22. 11. 2017, sp. zn. 33 Cdo 93/2017), **odpadá dotčený právní důvod ve chvíli, kdy se stane zřejmým, že daný příslib nebude realizován** (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 3312/2007, nebo rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 28 Cdo 46/2018, a ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 28 Cdo 4744/2017).“

II. Kondikce nikoli z plnění

Předpoklady

1. Obohacení
2. Nabyté jiným způsobem než plněním
3. Bez právního důvodu na úkor jiného (tzv. teorie přiřazení)

Kondikce z protiprávního užití cizí hodnoty (v š.s.s.) ***Kondikce z obohacení získaného zásahem do právní sféry jiného (Eingriffskondiktion)***

Demonstrativní přehled případů, které řadíme pod kondikce ze zásahu do právní sféry jiného:

1. Nabytí cizí hodnoty
2. Užívání cizí hodnoty (v u.s.s.)
3. Spotřebování cizí hodnoty
4. Požívání cizí hodnoty
5. Právní dispozice s cizí věcí
  - Právní osud získaného protiplnění: § 3001 I a § 3004 I 2 analogicky

- OZ: Pokud bychom **protiprávní užití cizí hodnoty chápali v užším smyslu**, pak by výslovně byl upraven jen tento nejčastější případ; ostatní by bylo lze podřadit pod odst. 1
- K případům, kdy dochází ke střetu plnění se zásahem viz níže (částečně v § 2994 OZ, § 489 odst. 3)

Nadužívání věci jedním ze spoluvlastníků

- Pl.ÚS-st. 48/18 ze dne 16. 10. 2018
  - nadužívání na základě řádného rozhodnutí o správě společné věci
  - nadužívání bez řádného rozhodnutí o správě společné věci

Plnění za jiného (regresní kondikce, *Rückgriffskondiktion*)

- Kdy lze plnit za jiného?
- Jaké jsou účinky ve vztahu k plněnému dluhu (regresní nárok vs. subrogace)
- Předpoklady:
  - Plnění věřiteli za jiného (včetně vůle plnit za jiného; rozsudek NS ze dne 25. 7. 2018, sp.zn. 28 Cdo 1145/2017)
    - X plnění v domněnání, že jde o vlastní dluh
  - Plnění osoby odlišné od dlužníka (X subrogace)
  - Plnění vede k zániku dluhu dlužníka
  - Neexistují zvláštní zákonná nebo smluvní regresní pravidla
- Souvislost s úpravou plnění za jiného (§ 1936, 1937)

Kondikce z vynaložení nákladu ve prospěch jiného (*Verwendungskondiction, resp. Aufwendungskondiction*)

- Výdaj (náklad) X plnění: odlišují se účelovým určením
- Často jde o problém vnuceného obohacení

Vyloučení kondikce

§ 2992 OZ

Byl-li splněn dluh, a to i předčasně, nebylo-li uplatněno právo, ač uplatněno být mohlo, nebo učinila-li jedna osoba něco ve svém výlučném a osobním zájmu či na vlastní nebezpečí, nevzniká povinnost obohacení vydat; to platí i v případě, že jedna osoba obohatí druhou s úmyslem ji obdarovat nebo obohatit bez úmyslu právně se vázat.

§ 2997 OZ

(1) Dlužník, který plnil dluh nežalovatelný nebo promlčený nebo takový, který je neplatný pro nedostatek formy, nemá právo na vrácení toho, co plnil. Právo na vrácení nemá ani ten, kdo jiného obohatil s vědomím, že k tomu není povinen, ledaže plnil z právního důvodu, který později nenastal nebo odpadl.

(2) Plnila-li osoba proto, že k tomu byla přivedena lstí, donucena hrozbou nebo zneužitím závislosti, ustanovení odstavce 1 se nepoužije. To platí i v případě, že plnila osoba nesvéprávná.

Bezdůvodné obohacení s účastí více osob

Bezdůvodné obohacení s účastí více osob

Příklad č. 1: usnesení NS ze dne 10. 12. 2014, sp.zn. 28 Cdo 3569/2014

- Zhodnocení nemovitosti třetí osoby na základě neplatné smlouvy
- Sjednání neplatné smlouvy o dílo, kterým byla zhodnocena nemovitost ve vlastnictví třetí osoby (objednatel se mylně domníval, že je sám vlastníkem)
- Pb.: majetkový prospěch obohaceného? NS: Projevili-li určitá osoba ve smlouvě zájem o plnění majetkového rázu, jež je jí poskytnuto, dostane se jí takto zjevně majetkového prospěchu bez ohledu na to, zda se tímto současně zhodnotí majetek jiné osoby.

Příklad č. 2: plnění subdodavatele S, který jedná na základě smlouvy s dodavatelem D a přímo zhodnocuje statky objednatele O.

- Existují zde dva vztahy plnění, jednak poskytnutím objednaných prací plní svůj dluh S vůči svému smluvnímu partnerovi D; současně však tím plní i D svůj dluh vůči O.
- S plnil na základě neplatné smlouvy
- Obě smlouvy jsou neplatné

Bezdůvodné obohacení s účastí více osob

Základní přístupy k řešení

1. Pro vypořádání BO je rozhodující jen dotčený vztah plnění
2. Subsidiarita kondikcí nikoli z plnění vůči vztahům plnění
  - Jen zásady, východiska; poměřováním lze dospět k odlišnému řešení
  - Srov. § 2994, 2995

1. Relevance jen dotčeného vztahu plnění

- Při určení vztahu plnění je třeba vycházet z **pojmu plnění**, nikoli jen ze vztahu poskytnutí hodnoty. **Věřitelem (ochuzeným)** je tedy poskytovatel plnění, nikoli nutně osoba, která příslušnou hodnotu (např. na základě pokynu věřitele) osobně poskytla (poskytovatel hodnoty). **Dlužníkem (obohaceným)** je pak příjemce plnění, nikoli nutně ten, komu byla příslušná majetková hodnota poskytnuta.
- Pro relevanci právě jen dotčeného vztahu plnění, ve kterém má dojít k vypořádání, hovoří zejména následující **důvody**:
  - a) Každá ze smluvních stran si může ponechat námitky vůči svému smluvnímu partnerovi.
  - b) Smluvní strana má být chráněna vůči námitkám, které plynou ze vztahu druhé smluvní strany se třetí osobou (*exceptio ex iure terti*).
  - c) Každá smluvní strana má nést insolvenční riziko jen svého smluvního partnera. Jinak by totiž vzniklo riziko dvojí platby (viz níže). Současně i v soudním řízení má být každá strana vystavena jen svému smluvnímu partnerovi, nikoli třetí osobě.

2. Subsidiarita kondicí nikoli z plnění

- Nejde jen o přednost kondicí z plnění před kondicemi nikoli z plnění, nýbrž obecně o přednost vztahů plnění
- Totožnost předmětu obohacení
- Srov. § 2994, 2995 OZ

§ 2994 OZ

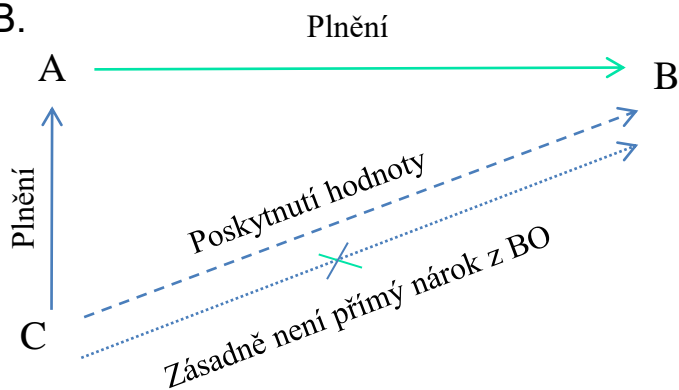
Dal-li někdo neoprávněně věc k užívání nebo požívání jinému, aniž ten byl v dobré víře, má vlastník nebo spoluvlastník věci vůči uživateli nebo poživateli právo na náhradu.

§ 2995 OZ

Vedlo-li plnění k obohacení třetí osoby, vydá je ochuzenému, jen pokud byl ochuzený k plnění přiveden lstí, donucen hrozbou či zneužitím závislosti nebo pokud nebyl svéprávný.

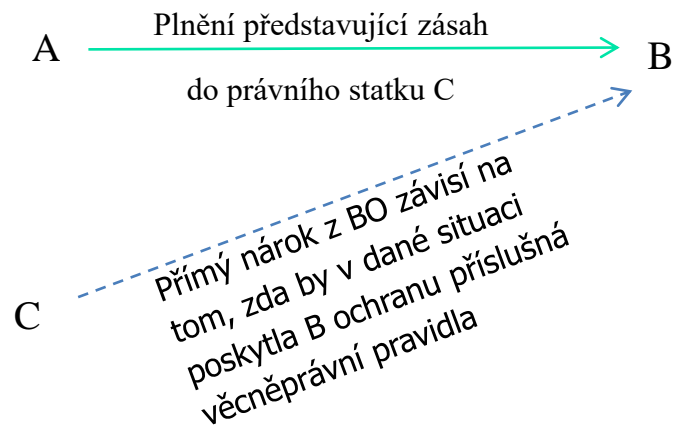
Tzv. zkrácený řetězec plnění

A dluží plnění (např. dodání věci) B; A si toto plnění sám objedná u C, se kterým se dohodne, že bude plnit přímo B. C tedy nedodává zboží nejprve svému věřiteli, který by jej následně dodával věřiteli svému, nýbrž dlužník C plní přímo věřiteli svého věřitele (A), tj. plní přímo B.

Překrytí plnění a zásahu

- V řadě případů může **plnění dvou osob současně představovat zásah do práv nezúčastněné třetí osoby (být na úkor třetího)**. Pravidelně jde o případy, kdy je předmětem plnění majetková hodnota, která náleží jinému než poskytovateli plnění. Typickým příkladem může být poskytnutí cizí věci k užívání jinému (např. pronájem cizí věci).

- Požadavek koherentního řešení s úpravou věcných práv (*sachenrechtliche Parellelwertung*)
- § 2994; § 1082 (Pb.: úprava v OZ 1964)

Způsob a rozsah vydání BO

- Způsob (§ 2999 OZ, § 491 NOZ 2018)
- Rozsah
  - Obvyklá cena. Cena služby nebo navýšení hodnoty majetku obohaceného
  - Ujednaná cena
    - § 2999 odst. 2: „Plnil-li ochuzený za úplatu, poskytne se náhrada ve výši této úplaty; to neplatí, zakládá-li výše úplaty důvod neplatnosti smlouvy nebo důvod pro zrušení závazku, anebo byla-li výše úplaty takovým důvodem podstatně ovlivněna.“

Náhrada ve výši obvyklé ceny. Ale čeho?

- K obohacení často dochází jednáním určitého subjektu (ochuzeného), které působí na majetkovou situaci jiného (obohaceného)
- Typickým příkladem: stavební činnost, kterou se upravuje nemovitost jiného
- V čem spočívá obohacení?
  - V navýšení hodnoty majetku vlastníka nemovitosti?
  - V ceně stavebních prací?

Vliv odpadnutí obohacení na výši náhrady

§ 3000

Poctivý příjemce vydá, co nabyl, nanejvýš však v rozsahu, v jakém obohacení při uplatnění práva trvá.

Tzv. vnucené obohacení

§ 3001 OZ

(2) Získal-li obohacený předmět obohacení v dobré víře nebo bez svého svolení a nelze-li jej dobře vydat, není povinen k náhradě, ledaže by tím vznikl stav zjevně odporující dobrým mravům.

- **tzv. vnucené obohacení:** situace, kdy předmět obohacení nelze dobře vydat a povinnost vydat peněžní náhradu by stíhala obohaceného, který se na nabytí obohacení nijak nepodílel.
- Problémy:
  - obohacení sice obohacenému objektivně působí majetkový prospěch, avšak obohacený si jej z jakéhokoli důvodu nemusel přát: pak by měl zaplatit za něco, co vlastně vůbec nechtěl
  - Nutí obohaceného využít své likvidní rezervy; pokud žádné nemá, nutí jej buď k přijetí úvěru, nebo k prodeji svého majetku.

- Dikce § 3001 odst. 2 na první pohled zcela vylučuje povinnost k náhradě
- ale: kritérium dobrých mravů, které nejen umožňuje, nýbrž dokonce ukládá dvě vzájemně provázané úvahy:
  - 1) prostřednictvím kategorie dobrých mravů je třeba provést poměrování dotčených právních principů, současně je třeba zohlednit jiná (explicitní) hodnotová rozhodnutí zákonodárce;
  - 2) umožňuje respektovat zvláštnosti typické kolize zájmů v určitých skupinách případů .

Řešení

- 1. Lze se dovolat na *ratio legis* § 2997 odst. 1 věta druhá**
- 2. Obohacený dosud nerealizoval rozmnožení svého majetku**
  - analogicky: § 1001, § 3009:
  - ochuzenému vzniká právo na náhradu účelně vynaložených nákladů ve prospěch obohaceného, obohatil-li jej k jeho převážnému užitku; zda byla záležitost provedena k užitku jiného, se neposoudí podle obecných hledisek, ale se zřetelem k jeho pochopitelným zájmům a záměrům.
  - V tomto rozsahu ostatně vzniká i úspora obohaceného
  - Pb.: rozlišování poctivého a nepoctivého ochuzeného?

3. Obohacený již realizoval rozmnožení svého majetku

- V tomto případě již nejsou ohroženy zájmy obohaceného, které chrání úprava vnuceného obohacení. V těchto případech tedy vzniká povinnost k vydání peněžní náhrady, a to bez ohledu na dobrou či zlou víru ochuzeného, případně bez ohledu na to, zda obohacení bylo k převážnému užitku obohaceného či nikoli.

Rozsah povinnosti vydat BO. Ochrana dobré víry

Poctivý obohacený:

§ 3000: „Poctivý příjemce vydá, co nabyl, nanejvýš však v rozsahu, v jakém obohacení při uplatnění práva trvá.“

- plnění úplatných smluv: výjimka: § 3002 OZ

Nepoctivý obohacený:

§ 3003 OZ: „Nepoctivý příjemce vydá, co nabyl v době, kdy obohacení získal.“

+ plody a užitky: § 3004

+ zásah do osobnosti: možnost dvojnásobku obvyklé ceny licence

Zcizení předmětu obohacení

§ 3001 odst. 1: „Zcizil-li poctivý příjemce předmět bezdůvodného obohacení za úplatu, může podle své volby vydat buď peněžitou náhradu, anebo co utržil. Zcizil-li jej poctivý příjemce bezúplatně, nemá vůči němu ochuzený právo na náhradu; může ji však požadovat po osobě, která předmět od obohaceného nabyla a nebyla v dobré víře.“

§ 3004 odst. 1 věta druhá: „Zcizil-li předmět bezdůvodného obohacení za úplatu, má ochuzený právo požadovat, aby mu byla podle jeho volby vydána buď peněžitá náhrada, anebo co obohacený zcizením utržil.“

Náhrada za užívání předmětu obohacení

Poctivý obohacený:

§ 3002 odst. 2 OZ: „Užíval-li věc nabytou podle úplatné smlouvy poctivý příjemce a je-li smlouva neplatná, poskytne druhé straně náhradu za užívání, avšak jen do výše odpovídající jeho prospěchu.“

X ochrana spotřebitele

Nepoctivý obohacený: vydá veškerý užitek (§ 3004)

Přehled ke způsobu a rozsahu vydání BO

- Vydání in natura X není-li to dobře možné: v penězích
- Náhrada z hlediska účelu normy stanovující neplatnost (zdánlivost) jednání, podle kterého bylo plněno
  - § 2998 věta první
  - Vyloučení jen práva na peněžní náhradu (nikoli na naturální restituci):
    - § 2999 I 2
    - Nelze vydat z důvodu na straně ochuzeného (§ 2999 III)

Vydání BO v penězích

- Výše:
  - Zásadně: obvyklá cena předmětu obohacení (§ 2999 I 1)
  - Plnění za úplatu: ve výši úplaty (§ 2999 II)
X důvod neplatnosti/zrušení vylučuje zohlednit ujednanou cenu

- Pb: co se oceňuje?
  - Kondikce z plnění – cena plnění (v případě služby – cena služby)
  - Kondikce nikoli z plnění – zvýšení hodnoty majetku obohacného

Rozlišení v závislosti na dobré/zlé víře obohaceného

- Poctivý obohacený (§ 3000, 3001)
  - Odpadnutí obohacení: § 3000
  - Zcizení předmětu obohacení: volba zvýhodňující obohaceného (§ 3001 I)
    - Specifický případ pravidla o odpadnutí obohacení
- Nepoctivý obohacený (§ 3003, 3004)
  - Nezohledňuje se odpadnutí obohacení (§ 3003)
  - Nabytí včetně plodů a užitků
  - Zcizení předmětu obohacení: volba zvýhodňující ochuzeného (§ 3004 I 2)
  - Zvláště: obohacení nabyté zásahem do přirozeného práva člověka (3004 II)

Vnucené obohacení

- § 3001 odst. 2
- Stav zjevně odporující dobrým mravům (a simili § 3009 II)

Vypořádání vzájemných plnění (§ 3002)

- Neplatí pravidla o odpadnutí obohacení
- K vzájemnosti restituční povinnosti viz § 2993
- Náhrada za užívání: § 3002 II

- Pro bližší podrobnosti viz ...

**ZÁSADNÍ KOMENTÁŘ
K NOVÉMU OBČANSKÉMU
ZÁKONÍKU**

PRÁVĚ VYCHÁZÍ SVAZEK IX.
ZÁVAZKY ZE ZÁKONA
(ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU, NEKALÁ SOUTĚŽ,
BEZDŮVODNÉ OBOHACENÍ, JEDNATELSTVÍ BEZ PŘÍKAZU)

1728 stran, pevná vazba s přebalem, 2690 Kč
www.knihyleges.cz

Leges

Děkuji za pozornost